

There are no translations available.

ДУШАНБЕ, 02.09.2020. /АМИТ «Ховар»/. Конун дар ҳар як ҷомеа ҳамчун афзори ҳамак ораи танзими муносаботи и

ҷ

ТИМО

ӣ

эътироф мешавад. Бинобар ин асос

ҳ

ар навъ падидай дорои а

ҳ

амияти и

ҷ

ТИМО

ӣ

дар

ҳ

оли

ҳ

озир тавассути

қ

онун

ҳ

о ва дигар асноди Ҷ меъёрии

ҳ

у

к

у

ки

танзим мешавад. Ин му

к

арраборот дар замони

ҳ

озира, ки сохтори муносаботи Ҷ и

ҷ

ТИМО

ӣ

мураккаб мешавад ва пайомади танзими он

ҳ

о боиси зу

ҳ

уроти номаълум ва

к

онунан тасди

к

ношуда Ҷ мешавад, хеле му
х
им аст.

Дар зер андешаҳои кормандони масъули Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва хукуки Академияи миллии илмҳои Тоҷикистонро манзур пешниҳод менамоем.

Бинобар ин имконноразии мутлакияти накши конун дар танзими муносиботи иҷтимоӣ аксиомаи хукукӣ мебошад. Муносиботи хукукӣ, ки дар ҷомеа арзи вучуд менамоянд, ҷунон пахлӯҳои зиёд доранд, ки комилтарин конунгузорӣ наметавонад танзими ҳамачонибаи хукукии онҳоро таъмин кунад. Маъмулан, танзими хукукии муносибот байни субъектҳои хукук танҳо замоне ба вучуд меояд, ки ин муносибот каму беш доимӣ ва устувор шуда бошанд.

Аmmo зиндагии рӯзмарра доимо дар ҳаракат, тағйироти шаклӣ аст ва ворид намудани ин раванд ба меъёри хукук амалан гайриимкон аст. Мутлакияти накши конун дар ин ҳолат натиҷаи маъқус медиҳад: муносиботи ҷамъиятий қарҳат мешаванд.

Гуфтаҳои болор дар мисоли маколаи «Мубориза барои курсии раёсати чумхурӣ дар Тоҷикистон: ҳаракат ба сӯи субот ё? ...» аёнан нишон додан мумкин аст, ки дар он фикри раиси Хизби сотсиал-демократи Тоҷикистон Р. Зойиров дар бораи гайриконунӣ муайян кардани санаи интихоботи президентӣ дар Тоҷикистон ҳамчун ягона андешаи ҳакикӣ, мутлак оварда шудааст ва ҳар гуна тафсири дигари ин факт гӯё вайрон кардани конун «Дар бораи интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон» мебошад. Дар ин ҷо мутлакозии накши конун дар танзими муносиботи ҷамъиятии вобаста ба интихоботи Президенти Тоҷикистон, ки дар шакли таҳқикоти таҳлилии конунгузорӣ пешниҳод шудааст, мушоҳида мешавад.

Ҳар як таҳқикоти таҳлилӣ дорои ҷузъҳои зиёди таркибӣ мебошад; маълумоти муҳталифи авомилий, ки дар назари аввал бо ҳам умумияте надоранд ва мисли тӯдаи бенизоми воеаҳо ва фактҳо мебошанд, таҳлилгар онҳоро бо тасалсули муайяни мантиқӣ мегузорад ва дар натиҷа вай тасвири айни (ва ин бисёр мухим аст) ҳодисаи таҳлилшавандаро ҳосил мекунад. Ҷунин таҳлилҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи вобаста ба мушкилоти танзими хукукии муносиботи ҷамъиятий дар таҳқикоти ҷиддии монографӣ интишор мейбанд, на дар саҳифаҳои шабакаҳои иҷтимоӣ, ки барои доираи васеи корбарони Интернет ихтисос ёфтаанд ва дар маҷмӯъ онҳо дар мавриди фаъолияти

хукукӣ (инчунин дар бораи фаъолиятҳои дигари зехнӣ) тасаввурот надоранд.

Ба маколаи мазкур ручӯъ ва бояд тазаккур бидихам, ки барои чунин хулосаи катъӣ дар бораи гайриконунии муайян кардани санаи интихобот танҳо далели истинод ба конун, на ба моддаҳои мушахҳаси он кофӣ нест. Чунин хулосаҳо маъмулан дар асоси мачмӯи далелҳои хеле чиддитар бароварда мешаванд ва чунин хулосаҳоро на роҳбарони аҳзоб, балки мутахассисони соҳаи хукуки маъмурӣ мебароранд.

Кормандони шуъбаи хукуки давлатии ИФСҲ АМИ Тоҷикистон маколаи раиси ҲСДТ Р. Зоировро мутолиа ва изҳор менамоянд, ки таъйини санаи интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон 11 — октябри соли 2020, «як моҳ пештар аз мӯҳлат» дар макола гайриконунӣ ва хилоғи конуни ноғизи интихобот қалмдод шудааст. Ин нодуруст аст, зеро мутобики кисми 1. Моддаи 6-и КҚ ҶТ «Дар бораи интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон», интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистонро ҷаласаи муштараки Мачлиси миллӣ ва Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Чумхурии Тоҷикистон на дертар аз ду моҳ то ҳатми мӯҳлати ваколатҳои Президенти Чумхурии Тоҷикистон таъйин мекунад. Ин маъни онро дорад, ки интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон 6 ноябрь соли 2013 сурат гирифта буд ва 16 ноября соли 2013 Президенти интихобшудаи Чумхурии Тоҷикистон фаъолияти худро шурӯъ кард. Мутобики моддаи 38 КҚҟТ «Дар бораи интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон» Президенти Чумхурии Тоҷикистон аз рӯзи ёд намудани савганд, тибки матни дар Конституцияи Чумхурии Тоҷикистон (моддаи 67) пешбинишуда дар ҷаласаи муштараки Мачлиси миллӣ ва Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Чумхурии Тоҷикистон ба вазифа ворид мешавад. Бинобар ин, интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистонро метавон дар тӯли ду моҳ то 16 ноября соли 2020 таъйин кард.

Дар мавриди изҳороти муаллиф дар ноҳунак «Интихоби дубораи президент кабл аз ҳатми мӯҳлати ваколаташ ақалан то панҷ сол, то як сол, то як моҳ барвакттар иҷозат дода намешавад ...», ин ишора ба меъёри конун нест, зеро дар Конуни Конституцioniи ноғизи ҟТ «Дар бораи интихоботи Президенти ҟТ» чунин меъёр пешбинӣ нашудааст. Ва аз ин рӯ ин фарзияи муаллиф мебошад.

Бояд дар хотир дошт, ки байнӣ мағҳумҳои «Интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон» ва «Ба вазифа ворид шудани Президенти Чумхурии Тоҷикистон» тафовути бузург вучуд дорад. Ва бо ҳамин сабабҳо то сатҳи мутлак баровардани мӯкаррароти моддаи 6 Конуни конституцioniй ҷоиз нест, хол он ки Р. Зоиров дар ин маврид ду мағҳумро иваз кардааст: «интихоботи Президенти Чумхурии Тоҷикистон» ва «Ба вазифа ворид шудани Президенти Чумхурии Тоҷикистон» -ро. Мутобики мантиқи

Зойиров, интихоби дубораи Президент дар ин холат танҳо пас аз 16 ноябрی соли равон имконпазир аст ва ин мустакиман ҳилофи моддаи 6 Конуни конститутсионӣ мебошад.

Сабабҳои ба вакти дигар гузаронидани интихобот метавонанд мухталиф бошанд, аз ҷумла ҳатари бадтар шудани вазъи вобаста ба пандемияи COVID — 19, аммо ҳакикат ин аст, ки меъёри дар боло зикршудаи конуни конститутсионӣ дар бораи интихобот бо ба вакти дигар гузаронидани рӯзи овоздихӣ вайрон нашудааст.

Кисматҳои мутабокии макола бо пешниҳод шудани Эмомалӣ Раҳмон ба ҳайси номзад ба макоми президентӣ, мохияти ҳудро гум карданд ва муҳокимаи мавзӯъҳои дигари макола арзише надорад.

МО бояд бо андешаҳои сиёсатшиносон ва таҳлилгарон розӣ бишавем, ки сатҳи эътимод ба Президенти кунунии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба андозаи кофӣ баланд аст ва барои ҳифзи он вай ҳамаи корҳои имконпазирро иҷро мекунад.

Мачмӯъян бастаи далоили мавод тӯдаи бесарусомони партови иттилоотиро ба хотир меорад, ҳол он ки таҳлили стандартӣ бояд мабнӣ бар далелҳои мавҷуди айни ҷошад ва дар шакли пайдарпайи мазуъӣ ва мантиқӣ сурат гирифта бошад.

Чанги иттилоотии мусир, ки яке аз унсурҳои он пешниҳоди «ҳангома» дар бораи гайриконунии муайян кардани санаи интихоботи президентӣ дар Тоҷикистон, ҷизе дигаре ба ҷуз расонидани таъсири гумроҳкунанда ба шуур нест — як василаи муассиси фалҷ намудани ҳифозати равонии одамон мебошад. Одамро селаи ҳабарҳои бефоида бомбаборон мекунад, маводи мухталифро дар шакли фишурда пешниҳод мекунанд, то ин ки шахс натавонад фикри ҳудро сари як мушкилот мутамарказ намояд. Дар маколаи мазкур төъдоди чунин мавод аз даҳ зиёд аст. Хонанда, ки наметавонад сари як мушкилӣ мутамарказ бишавад, ногузир ба шарҳи ба ў талкиншудаи ходисаро қабул мекунад. Инсон ҳилофи ҳуд аллакай омода аст, ки ҳангомаро ҳамчун воеиият қабул намояд. Аммо, пас аз мутолиаи муғассал, мо дарк мекунем, ки маводи ҳангомасози ба мо пешниҳодшуда, на шарҳи таҳлилий дар бораи ҷанбаҳои ҳукуқии ходиса, балки «мургобии» навбатии идеологӣ мебошад. Ба мо далелҳоро якҷо бо андеша ҳуд дар бораи ин далелҳо пешниҳод намуданд. Аммо фикр — ҳанӯз ҳакикат нест. Маъмулан тафовути ҳакикат аз фикри шахсӣ дар ин аст, ки алайхи он эътиroz намудан гайриимкон аст.

Ва ҳакикат дар ин ҳолат дар Конуни конститутсионии Чумхурии Точикистон «Дар бораи интихоботи Президенти Чумхурии Точикистон» ба таври возех навишта шудааст.

Моддаи 6. Таъйини интихоботи Президенти Чумхурии Точикистон. Интихоботи Президенти Чумхурии Точикистон аз ҷониби ҷаласаи муштараки Мачлиси Миллӣ ва Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Чумхурии Точикистон на дертар аз ду моҳ то ба охир расидани мӯҳлати ваколати Президенти Чумхурии Точикистон таъйин карда мешавад (дар таҳрири Конуни ҶТ аз 28.12.2005, № 140). Тавре ки маълум аст мӯҳлати ваколати Президенти амалкунанда 16 ноябр ба итмом мерасад, дар рӯзе, ки Президенти кунунӣ дар соли 2013 савганд ёд намуда буд. Аз ин лиҳоз таъйини интихоботи кунунӣ ба қонун муҳолифат надорад.

Моддаи 38. Ба вазифа ворид шудани Президенти Чумхурии Точикистон

Президенти Чумхурии Точикистон аз рӯзи мувоғики матни пешбининамудаи Конститутсияи Чумхурии Точикистон (моддаи 67) дар ҷаласаи якҷояи Мачлиси Миллӣ ва Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Чумхурии Точикистон (дар таҳрири Конуни ҶТ аз 28 декабря соли 2005, №140) ёд намудан савганд ба вазифа ворид мешавад.

Бори дигар такрор мекунем: дар ҷанги иттилоотии мусосир, ҳонанде, ки тавони мутамарказ шудан сари як мушкилӣ надошта бошад, ногузир шархи ба ў талкиншудаи ҳодисаро — интихобот гайриконунӣ аст, қабул менамояд, ура, онро зиддиҳалӣ эълом менамоем, таҳрим мекунем ва гайраву хоказо.

Инсон аллакай гайри ихтиёри ҳудомода аст, ки ҳангомаро ҳамчун воеият қабул қунад — бале, Р. Зойиров дар ин бора мегӯяд, пас ин рост аст. Аммо, пас аз мутолиаи муфассал, мо мебинем, ки маводи ҳангомасози ба мо пешниҳодшуда на шархи таҳлилӣ дар бораи пахлӯҳои хукукии ҳодиса, балки «мурғобии» навбатии идеологӣ мебошад. Ба мо далелҳоро якҷо бо андеша ҳуд дар бораи ин далелҳо пешниҳод намудаанд. Аммо фикр — ҳанӯз ҳакикат нест. Маъмулан тафовути ҳакикат аз фикри шаҳсӣ дар ин аст, ки алайҳи он эътиroz намудан мумкин нест.

**Раҷабов С.О.,
доктори илмҳои хукук,**

**Мудири шуъбаи хукуки байналмилалии Институти фалсафа,
сиёsatшиносӣ ва хукуки АМИТ**

**Иброҳимов С.
доктори илмҳои хукук,
Мудири шуъбаи хукуки давлатии Институти фалсафа,
сиёsatшиносӣ ва хукуки АМИТ**

**Бӯризода Э.,
доктори илмҳои хукук,
Мудири шуъбаи таърихи давлат ва хукуки Институти фалсафа,
сиёsatшиносӣ ва хукуки АМИТ**

**Абдуҷалилов А.,
номзади илмҳои хукук,
Мудири шуъбаи шаҳсии Институти фалсафа,
сиёsatшиносӣ ва хукуки АМИТ**

**Муллоев Д.,
номзади илмҳои хукук,
Мудири шуъбаи масъалаҳои назариявии Институти фалсафа,
сиёsatшиносӣ ва хукуки АМИТ**

Сарчашма: <https://khovar.tj/2020/09/intihoboti-prezidenti-um-urii-to-ikiston-2020-andesha-o-v-a-vo-eiyati-u-u-amit-hovar-nazari-dasta-amonai-olimonro-peshni-od-menamoyad/>